

Dječji vrtić SMJEŠKO

MALI SAVJETI ZA POTICANJE ODGOVORNOSTI I SAMOSTALNOSTI U DJETETA

Poticati dijete u procesu formiranja vlastite individualnosti i samostalnosti izuzetno je složeno, no za roditelja i emocionalno izazovno. Roditelji radije osjećaju kako bi bili najsretniji kada bi uvijek mogli biti uz dijete. Nakon svega, njima je prirodno misliti da će uvijek ostati uz dijete, ispunjavati njegove potrebe, braniti ga od opasnosti, uglavnom, u svakom ga pogledu čuvati, štiti i voditi. Teško im je zamisliti da bi ikada moglo biti drugačije. Zato djeci ponekad pokušavaju pomoći i više nego što im treba, te umjesto njih često obavljaju poslove koje bi djeca mogla djelomično ili posve samostalno obaviti. Moramo ipak biti svjesni da im time nimalo ne pomažemo.

Važno je shvatiti da ih trebamo pustiti da pokušaju, te da se suoče kako s uspjehom tako i s neuspjehom. Možda će vas iznenaditi to da djeca najbolje uče biti odgovorna i samostalna baš u ranome djetinjstvu. U prvim tjednima nakon porođaja, sićušno novorođenče pokušava imitirati roditelja. Mališani pak pokušavaju obaviti zadatke rezervirane za odrasle, željno prihvaćajući sve vrste izazova. Samostalnost podrazumijeva autonomiju. Samostalnost stvara jak osjećaj samopoštovanja. Djeca se sjajno osjećaju kad mogu donijeti neku samostalnu odluku. Ne smijemo pritom smetnuti s uma da osjećaj ponosa ujedno pruža i jaku motivaciju. Evo nekoliko praktičnih savjeta o tome kao najbolje pomoći formiranju djetetove samostalnosti, samopouzdanja i sigurnosti:

a) Definiranje pravila i ograničenja

Naučite dijete da se «odgovorno» služi igračkama i predmetima u svojoj sobi. Uvijek ga mirno podsjećajte da na kraju dana i na kraju igre treba vratiti igračke na svoje mjesto. Sortirajte igračke prema vrsti da ih dijete u igri lakše pronađe, ali i da ih lakše vrati. U tome su najbolje posebne kutije za spremanje igračaka.

b) Raspored u kućanstvu prilagodite djetetu

Reorganizirajte kućanstvo tako da se dijete u njemu može lakše snaći. Neka okruženje u kojem živi bude organizirano tako da potiče samostalnost. Kante i vreće za smeće te košare za odlaganje prljavog rublja najbolje je premjestiti na djetetu lako dostupna mjesta kako bi ih naučilo koristiti. Odjeću mu smjestite na niže police kako bi je moglo doseći i ohrabrujte ga da je samo bira i kombinira. Jednako tako, i njegov pribor za jelo, tanjure, šalice, zdjelice i posude možete držati u niskom ormariću i ohrabrivati dijete da si samo odabere i postavi pribor za određeni obrok.

c) Očekujte nered i mrlje

Kad se mališan počinje samostalno hraniti, očekujte da će praviti nered i za sobom ostavljati mrlje. Ako prerano i prestrogo počnete insistirati na urednosti i uglađenosti, dijete nikad neće kako treba samostalno svladati samu vještinu. Pritom je svladavanje vještine i stjecanje samostalnosti mnogo važnije od eventualnog nereda i mrlja. Vaša je dužnost da se za njih pobrinete. Nered i mrlje možete «smanjiti» tako što ćete djetetu dati takav pribor za jelo koji nije teško koristiti. Trebate mu dati i dovoljno prostora za jelo, tj. stvoriti nekakvu «čistinu» koju će biti lakše počistiti nakon malo «živahnijeg» obroka.

d) «Domaća zadaća»

Dopustite djetetu da vam pomaže u kućanstvu te mu zadajte jednostavne i njegovoj dobi primjerene zadatke. Ako vam želi pomoći s rubljem, nabavite mu posebnu vješalice za sušenje rublja prilagođenu njegovoj visini i dopustite mu da vješa rupčice, čarape i druge male odjevne predmete. Dok glačate, zamolite dijete da vam pomogne sortirati čarape i rupčice prema boji i veličini.

e) Učiti iz iskustva

Neka dijete dobije priliku da samostalno odlučuje te da se, jednako tako, suoči s posljedicama. Zaboravlja li redovito u školu ponijeti školski pribor i zadaće, nećete mu nimalo pomoći budete li ga stalno požurivali i podsjećali. Dijete mora naučiti preuzimati odgovornost za vlastite postupke te mora učiti iz vlastitih grešaka, čak i ako to znači suočiti se s posljedicama. Ako je dijete zaboravljivo, dobro je rješenje da zajedno s njime smislite plan koji bi mu trebao pomoći da prestane zaboravljati određeni predmet ili zadatak.

e) Korak po korak

Dijete postupno upoznajte sa zadatkom, korak po korak. Primjerice, na samom početku mogli biste djetetu jednostavno pomoći da nauči oblačiti hlačice. Ako pokušava ugurati dvije noge u jednu nogavicu, objasnite mu da je to problem koji treba riješiti i vodite ga cijelim putem promišljanja i dolaženja do rješenja. Što se želi reći? Poanta cijele priče leži u tome da dijete treba osjećati ponos zato što je odgovorno za nešto i zato što osjeća da je važno i vrijedno povjerenja.

Roditelji vrlo rijetko uistinu vjeruju da će djeca obaviti zadatke koji su im zadani. No, trebamo im dati vremena da steknu sigurnost. Neće steći sigurnost ako ih budemo kritizirali. S vremena na vrijeme moramo im dopustiti da pogriješe, jer na pogreškama se najbolje uči. Neki roditelji to doduše teško prihvaćaju. Najteže im je mirno promatrati kako se dijete hrva sa zadatkom i pritom pravi nered. Jednako tako, dijete sve radi sporije, pa roditelji često u nestrpjenju prekidaju njegove napore i sami završavaju zadatak. Ali to znači samo jedno: nedovoljno poštovanje prema djetetovoj prirodnoj potrebi za samostalnošću.

STVARANJE SLIKE O SEBI

Od malih nogu učimo uz pomoć vježbanja i ponavljanja, pomoću pokušaja i pogrešaka; a to nam omogućuje da s vremenom usavršimo svoje sposobnosti i usvojimo nove vještine. Svakako svojim potomcima moramo dopustiti da iskuse uspjeh i neuspjeh, jer to u velikom mjeri pridonosi razvoju slike o sebi. Osobno nam po svoj prilici nije lako gledati kako dijete pada nakon što je napravilo svoje prve korake, ali moramo biti svjesni da su mališani žilaviji nego što mi to možemo i naslutiti. Naoružajmo se strpljivošću i pustimo ih da pokušavaju, neka samostalno nauče vezati cipele i navlačiti dijelove odjeće. Uostalom, mnoga djeca tako gorljivo nastoje samostalno završiti ono što su započela da i odbijaju roditeljske ponude za pomoć. Ono što im treba jest podrška, osjećaj da su roditelji na njihovoj strani, a upravo biste im to vi trebali

osigurati. Ne biste se trebali uznemirivati kada dijete odbije vašu pomoć jer to znači da napreduje u samostalnosti. Također, odajte dužno priznanje njegovim pokušajima, i nemojte se pretvoriti u perfekcionista koji od djeteta uvijek očekuje savršeno obavljen posao.

DUGO I ZAHTJEVNO PUTOVANJE

Nemojte misliti da dijete opterećujete određenim sitnijim kućanskim poslovima. Uvijek pamтите da time djetetu dajete priliku da pomogne svojoj obitelji, a time svakako radite i izgrađivanju međusobnog odnosa i stvarate kvalitetniju komunikaciju s djetetom. Roditeljima nije uvijek lako poticati dječju neovisnost, ali dok dijete odrasta taj proces traje. Kad jednom postane zrelije, njegove odluke trebate razumjeti tako što ćete ga saslušati: slušajte što misli o dodijeljenim zadacima, razgovarajte o tome, dopustite mu da izrazi sve što osjeća, pa bilo to ljutnja, sumnja, prihvatanje. Zapamtite sljedeće: o tome kako roditelji reagiraju na prve dječje pokušaje izražavanja neovisnosti ovisi kakvu će sliku o sebi dijete steći u tim ranim godinama. Na duge staze dijete će odrasti u samostalnu osobu sposobnu pomoći kako sebi, tako i drugima.

Pripremila : Marina Grbić Malnar, mag.pedagogije